

2.6. ГЕОГРАФІЯ ПОШИРЕННЯ РЕСУРСІВ СПОРТИВНО-ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В СВІТІ *

Подієвий, або івентивний туризм – вид туризму, орієнтований на відвідування місцевості в певний час, пов'язаний з конкретною подією, яка виділяється своєю неоднозначністю та значимістю. За оцінками Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) – до подієвого туризму можна віднести фестивалі, карнавали, паради, святкування, освітні заходи, спортивні змагання, концерти, виставки, презентації, ярмарки тощо. Розвиток подієвого туризму підтримується владою та підприємцями, так як крім прибутків дає ще й потужну рекламу місту та цілій країні. На сьогоднішній день цей вид туризму стає організованим та масовим явищем у світі, без якого вже неможливо уявити сучасне життя. Унікальні тури, які поєднують традиційний відпочинок та участь у найбільш видовищних заходах, поступово завойовують все більшу популярність¹.

Подієвий туризм сьогодні поширився і у сферу спорту, часто в такі тури входять це заняття спортом і відвідування фітнес-клубів в поєднанні з традиційним відпочинком. До спортивного туризму відносять поїздки з метою активної участі в спортивних заходах (туристи є учасниками), а також поїздки, які носять пасивний характер участі в спортивних змаганнях (туристи є глядачами).

Всі спортивні події класифікують за масштабом подій та за місцем проведення. Так, за масштабом виділяють івенти міжнародного рівня та національного рівня, а за місцем проведення – постійної локалізації та змінної локалізації.

Щороку в різних частинах планети відбуваються різноманітні спортивні змагання, турніри, матчі на які прагнуть потрапити фанати та вболівальники, незважаючи при цьому ні на відстань, ні на кошти. Особливо помітно туристські потоки зростають в олімпійські роки, а також у період проведення чемпіонатів світу з футболу і хокею².

Спортивні фахівці-аналітики наголошують, що на популярність виду спорту впливає багато чинників: традиції, географічні та територіальні особливості, особистості (спортсмени і тренери), вподобання політичних лідерів, підтримка програм розвитку видів спорту на державному рівні, політично-економічна ситуація країн, рівень фінансування доступності для різних верств населення, актуальності протягом року, кількості спортивних ліг тощо (табл. 1).

Популярність спорту можна аналізувати за різними критеріями: за кількістю досягнень на рівні європейських і світових змагань; за кількістю

* Автори Поручинська І.В., Поручинський В.І., Слащук А.М.

¹ Сайт Всесвітньої туристичної організації. URL: <https://www.unwto.org/ru>

² Тищенко П.В. Теоретичні аспекти та розвиток подієвого туризму регіону. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/tyschenko.htm

спортсменів; за кількістю прихильників і вболівальників, а також людей, які віддають перевагу телевізійному перегляду спортивних змагань³.

Таблиця 1

Найпопулярніші види спорту в світі

№ з/п	Вид спорту	Кількість вболівальників	Континент, де популярний
1	Футбол	4 млрд	Європа, Азія, Америка, Африка
2	Баскетбол	1,4 млрд	Північна Америка, Європа, Азія
3	Великий теніс	1 млрд	Північна Америка, Європа, Азія, Австралія
4	Легка атлетика	900 млн	Америка, Європа, Азія, Африка
5	Лижний спорт	750 млн	Північна Америка, Європа
6	Фігурне катання	700 млн	Європа, Азія, Америка
7	Формула-1	600 млн	Америка, Австралія, Європа, Азія
8	Бокс	550 млн	Америка, Європа, Азія
9	Хокей	500 млн	Північна Америка, Європа
10	Волейбол	300 млн	Європа, Азія, Америка, Австралія

Як правило, найбільша кількість уболівальників приїжджає з тих країн, спортсмени яких мають реальний шанс на перемогу в будь-якому виді змагань. Період перебування туристів у країні переважно збігається з термінами проведення змагань.

Ресурсом спортивно-подієвого туризму є міжнародні та внутрішні змагання, турніри, матчі, поєдинки. Саме на ресурси орієнтовані шанувальники спортивних видовищ.

До інфраструктури відносяться фірми, які займаються організацією подорожей, змагань, спортивні споруди (стадіони, спортивні комплекси, майданчики), заклади харчування та розміщення, що надають свої послуги спортсменам та вболівальникам безпосередньо на території спортивних арен, місцеві сувенірні магазини, дитячі та юнацькі спортивні школи. Саме від рівня інфраструктури залежить привабливість для фанатів та прибутковість спортивних споруд⁴.

Найбільш популярними спортивними подіями є літні та зимові Олімпійські ігри, Європейські ігри, чемпіонати світу та регіональні чемпіонати з різних видів спорту, перегони, раллі, регати, різноманітні спортивні фестивалі⁵. Отримати шанс, щоб хоча би раз прийняти такий захід, хоче багато країн, які намагаються забезпечити відповідні для цього умови.

Починаючи з 1896 р. літні Олімпійські ігри проводились 28 разів. Приймаючими Ігри, в основному, були європейські міста, у меншій мірі північно-американські та азійські. Два рази Літні ігри відбувались в Австралії і лише раз – в Південній Америці. Такий розподіл відображає рівні економічного розвитку, а також походження Олімпіади (змагання зародилися в Європі).

³ Устименко Л. М. Подієвий туризм як історико-культурне явище. Культура і сучасність. 2013. № 1. С. 88-92.

⁴ Биржаков М.Б. Введение в Туризм . СПб.: Издательский Торговый Дом "Герда", 2000. С. 26.

⁵ Смаль І. В. Туристичні ресурси світу: навчальний посібник. Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин: [б. в.], 2010. 336 с..

Країнами, що приймали ігри були США (чотири рази), Велика Британія (тричі), Австралія (тричі), Греція (двічі), Франція (двічі), Німеччина (двічі), Швеція, Бельгія, Нідерланди, Фінляндія, Італія, Японія, Мексика, Канада, СРСР, Республіка Корея, Іспанія, КНР, Бразилія. Чотири рази літні Олімпійські ігри були скасовані – у 1916 р (у зв'язку з початком Першої світової війни), 1940 р. та 1944 р (у зв'язку із початком та тривалістю Другої світової війни), 2020 р. (у зв'язку із пандемією COVID 19).

Містами, в яких відбувались Літні Ігри були Афіни, Париж, Лондон, Лос-Анджелес, Сент-Луїс, Берлін, Стокгольм, Антверпен, Амстердам, Гельсінки, Мельбурн, Рим, Токіо, Мехіко, Мюнхен, Монреаль, Москва, Сеул, Барселона, Атланта, Сідней, Пекін, Ріо-де-Жанейро. Більшість міст розташовані на берегах великих водоймищ або у безпосередній близькості від них. Це є необхідною умовою для проведення змагань водних видів спорту. Практично всі міста є ідеальними територіями з позиції транспортних маршрутів, отже, з точки зору туризму, оскільки можуть забезпечити велику відвідуваність змагань. Більше половини цих міст є столицями держав, містами-мільйонерами чи столицями штатів, земель тощо. Майже всі олімпійські центри розміщені на найважливіших транспортних маршрутах, що гарантує добре транспортне обслуговування величезного потоку туристів.

Ще більш жорсткі вимоги висувають до географічних умов міст зимових Олімпійських ігор. Зимові види спорту вимагають особливого типу рельєфу місцевості, наприклад, для проведення змагань зі стрибків із трампліна потрібні досить високі вершини з гарним сніжним покриттям; хокей, біг на ковзанах та фігурне катання вимагають рівних майданчиків, а лижні перегони – горбкуватого ландшафту.

Рекордсменом по проведенню змагань є Альпи: тут Олімпійські ігри проводилися 10 разів, чотири рази ігри відбувались в Кордильєрах, по два рази в Скандинавських горах та Аппалачах, по одному разу в Дінарських горах, Японських Альпах, Кавказьких горах та Східно-Корейських горах. Один раз ігри проводилися в місцевості, в якій гори як такі відсутні: Саппоро.

Перші зимові Олімпійські ігри відбулись у 1924 році у місті Шамоні (Французька Республіка). З того часу вони проводились ще 21 раз – по чотири рази у США та Канаді, по два рази у Швейцарії, Норвегії, Італії Німеччині (у 1936 р. Третій Рейх), Японії, Австрії та Франції, по одному разу у Югославії, Росії та Південній Кореї. Двічі Зимові Олімпійські ігри були відмінені, у зв'язку із Другою світовою війною – у 1940 та 1944 рр.

Відповідність переліченим вище вимогам є гарантією, що до столиці Ігор приїде багато міжнародних туристів. Наприклад, у 2012 р. Олімпійські ігри в Лондоні відвідало 1,0 млн туристів, в зимові Олімпійські ігри в Сочі – 1,3 млн.

Проте, слід зазначити, що сьогодні виділяють ряд екологічних, фінансових та соціальних чинників, які становлять серйозну загрозу зимовим Іграм. Зокрема, основною проблемою є те, що у світі стає все більше снігу та льоду. Так, вченими з Університету Ватерлоо в Канаді, проведено прогноз включав міста і країни, які отримували право провести зимові Олімпійські ігри. Згідно нього передбачається, що тільки в 13 з 21 олімпійського міста в 2050

році будуть досить холодними, щоб проводити змагання із зимових видів спорту, а в 2080-х роках – тільки в восьми.

Ще одним чинником є те, що організація зимових Ігор стає дедалі дорожчою. Так, при відборі претендентів на проведення Олімпіади-2022 було подано шість заявок, проте такі міста, як Осло, Краків, Львів і Стокгольм зіткнулися з протестами населення, незадоволеного використанням державних грошей для покриття високих витрат на організацію Ігор, і самі відмовилися від заявок.

Крім того, якщо вірити останній міжнародній доповідді про сніговий та гірський туризм, за останні шість років відвідуваність гірськолижних курортів в усьому світі скоротилася майже на 10 %. Це стосується і таких традиційних центрів як Сполучені Штати Америки, Канада, Франція, Швейцарія, Італія і Японія. Винятком є Китай, де за той же період часу набагато більше людей захопилися гірськими лижами.

Чемпіонат світу з футболу – міжнародне футбольне змагання, в якому беруть участь чоловічі збірні команди країн – членів Міжнародної федерації футболу (FIFA). Він проводиться з 1930 року, коли в Уругваї відбувся перший футбольний мундаль. Турнір проводиться раз на чотири роки, проте у 1942 та 1946 роках чемпіонат не проводився через Другу світову війну.

Фінальна частина чемпіонату світу проводиться у декількох містах країни-господаря (або країн-господарів) і триває близько місяця. Кубок світу з футболу має найбільшу у світі аудиторію з-поміж усіх спортивних змагань. Десять разів турнір проводився у Європі, п'ять разів – у Південній Америці, три рази – у Північній Америці і по одному разу у Африці та Азії. Найбільша кількість глядачів на турнірі становила понад 3,5 млн і була зафіксована у 1994 році у США.

Популярними подіями у футболі є Ліга Чемпіонів УЄФА (UEFA Champions League) – щорічний футбольний турнір, що проводиться поміж європейськими клубами, які найбільш успішно виступили в національних чемпіонатах попереднього сезону, а також Ліга Європи. Також можна назвати Лігу чемпіонів АФК та Кубок Азії з футболу, Кубок Америки з футболу, Кубок Лібертадорес, Кубок африканських націй, Турнір трьох націй. Щорічно, такі чемпіонати відвідує велика кількість туристів, зокрема лише фінали відвідує понад 70 тис. осіб⁶.

Футбол є найпопулярнішим видом спорту у багатьох країнах світу: Європа, більша частина Азії, вся Африка і Південна Америка – шанувальники цього виду спорту. За статистикою, тут найвисокооплачуваніші спортсмени та великі контракти, а ще понад чотири мільярди активних фанатів по всьому світу.

Міжнародним центром спортивних досліджень (CIES) було визначено загальну тенденцію відвідуваності у футбольних чемпіонатах та виділено лідерів за кількома показниками. Зокрема, Football Observatory проаналізувала

⁶ Що таке футбол? – Футбол і все про футбол. – Google Sites. URL: <https://sites.google.com/site/footballanddota2andcs/novosti-transferi-video/cto-takoe-futbo>.

відвідуваність 51 футбольного дивізіону в 42 країнах за 2013-2018 рр. Відповідно до цього було складено рейтинг чемпіонатів за середньою кількістю глядачів на трибунах протягом цього періоду. Лідирує в ньому німецька Бундесліга з показником 43 302 осіб на матч. У топ-3 також входять англійська Прем'єр-ліга (36 675) та іспанська Ла Ліга (27 381) (табл. 2).

Таблиця 2

Найбільш відвідувані футбольні чемпіонати

Місце в рейтингу	Назва чемпіонату/Країна	Кількість відвідувачів, осіб	Місце в рейтингу	Назва чемпіонату/Країна	Кількість відвідувачів, осіб
1	Бундесліга/Німеччина	43 302	26	Джей-ліга 2/Японія	6 892
2	Прем'єр-Ліга/Англія	36 675	27	Серія В/Італія	6 708
3	Ла Ліга/Іспанія	27 381	28	Елітесеріен/Норвегія	6 632
4	Прімера Дивізіон/Мексика	25 582	29	Бундесліга/Австрія	6 581
5	Серія А/Італія	22 967	30	Кубок Німеччини/Німеччина	6 427
6	Китайська суперліга/Китай	22 594	31	Суперліга/Данія	6 391
7	Ліга 1/Франція	21 556	32	Прем'єрліга/ПАР	6 345
8	МЛС/США	21 358	33	Прем'єрліга/Україна	6 257
9	Еридивізі/Нідерланди	19 154	34	Серія А/Еквадор	5 996
10	Бундесліга 2/Німеччина	18 814	35	Ліга 1/Таїланд	5 180
11	Перша Ліга /Великобританія	18 526	36	Перша чеська футбольна ліга/Чехія	5 064
12	Джей-ліга 1/Японія	18 227	37	Друга футбольна ліга/Англія	4 630
13	Серія А/Бразилія	17 402	38	Суперліга/Греція	3 896
14	Прем'єршип/Шотландія	11 697	39	Прімера Дивізіон/	3 741
15	РПЛ/Росія	11 650	40	Ліга 1/Румунія	3 510
16	Ліга Жупіле/Бельгія	11 551	41	Перша ліга/Хорватія	2 852
17	Прімейра Ліга/Португалія	11 000	42	Угорський національний чемпіонат 1/Угорщина	2 733
18	Суперліга/Швейцарія	10 705	43	Суперліга/Сербія	2 635
19	Екстракляса/Польща	8 959	44	Вайккаусліга/Фінляндія	2 390
20	Аллсвенскан/Швеція	8 586	45	Суперліга/Словаччина	2 170
21	Ла Ліга 2/Іспанія	7 994	46	Прімера Дивізіон/Парагвай	2 115
22	Про Ліга/Іран	7 949	47	Перша ліга/Болгарія	2 019
23	Перша футбольна ліга/Англія	7 483	48	Вища ліга/Білорусь	1 806
24	К Ліга/Південна Корея	7 104	49	Чемпіонат Ірландії/Ірландія	1 727
25	Ліга 2/Франція	7 062	50	Перша ліга/Словенія	1 212

Українська Прем'єр-ліга посідає 33-тє місце – 6257 глядачів на матч. Низька відвідуваність в Україні за останні 5 років нікого не дивує. Після революції інвестиції у футбол зменшилися, Дніпро та Металіст припинили існування, через війну з Росією наша країна втратила один з найкращих стадіонів в Європі Донбас-Арену.

Другий рейтинг складений на основі аналізу динаміки відвідуваності в 26 чемпіонатах протягом 2003-2018 рр, в якому найкращий прогрес показала польська Екстракляса – 47 % приросту. Помітне зростання інтересу до футболу також помітне в США – МЛС має 34 % приросту відвідуваності та другій німецькій Бундеслізі – приріст відвідуваності 32 %. В першу п'ятірку також входять Серія А Бразилії (+27 %) та Суперліга Швейцарії (+17%).

Абсолютно протилежна ситуація спостерігається в грецькій Суперлізі – падіння глядацького інтересу на 32 %, норвезькій Елітесеріен (-29 %), шотландській Прем'єр-лізі (-26 %), датській Суперлізі (-23 %) та австрійській Бундеслізі (-19 %).

Головну роль футбольної спортивно-подієвої інфраструктури виконує стадіон. Чим арена більша і сучасніша, тим більш привабливою для фанатів та туристів вона є. Найкращими у світі вважаються стадіони Європи, саме тому сюди приїжджає найбільше вболівальників. Серед них можна виділити «Уэмблі» (Лондон, Англія), «Камп Ноу» (Барселона, Іспанія), «Стад де франс» (Париж, Франція), «Сигнал Ідуна Парк» (Дортмунд, Німеччина), «Сан Сіро» (Мілан, Італія), «Альянц Арена» (Мюнхен, Німеччина), «Олд Траффорд» (Манчестер, Англія), «Енфілд» (Ліверпуль, Англія), «Сантьяго Бернабеу» (Мадрид, Іспанія), кожен з яких вміщує понад 70 тис. глядачів. В інших частинах світу також є великі футбольні стадіони, серед яких виділимо Пекінський національний стадіон (Пекін, КНР), стадіон «Чи Джонг» (Шанхай, КНР), «Сангам Стедіум» (Сеул, Південна Корея), футбольна арена «Роуз Боул» (Пасадена, США), «Ацтека» (Мехіко, Мексика), «Маракана» (Ріо-де-Жанейро, Бразилія), «ФНБ-Стадіон» (Йоханесбург, ПАР)⁷.

Регбі – популярний вид спорту у всьому світі, особливо в країнах Британської співдружності. У деяких країнах та регіонах – це вид спорту номер один. Це такі країни, як Нова Зеландія, ПАР, Ірландія, Уельс, південь Франції. Це третій за популярністю командний спорт у світі після футболу та баскетболу. На матчах з регбі часто збирається понад 80 000 глядачів. Кубок світу з регбі – найпрестижніше змагання в світовому регбі. Розігрується кожних чотири роки під егідою ІРБ. За кількість телеглядачів турнір поступається лише літнім Олімпійським іграм і чемпіонату світу з футболу.

Вагоме місце за популярністю в світі займає баскетбол. Найбільш улюблена ця гра підлітками в Америці. Поступово баскетбол із США проник спочатку на Схід – Японію, Китай, Філіппіни, а потім в Європу і Південну Америку. Баскетбол оволодів увагою понад 500 мільйонів глядачів на всій планеті. Найпрестижніші змагання серед збірних команд країн – Олімпійські ігри, Чемпіонат світу з баскетболу, а серед клубних – чемпіонат НБА та в Європі – Євроліга УЛЕБ, Єврокубок та Кубок виклику ФІБА. До кінця 60-х років турніри можна було організувати під відкритим небом. Проте зараз баскетбольні матчі проводяться тільки на закритих майданчиках. Відомими баскетбольними аренами світу є такі: «Kombank Arena» в Белграді (25 000 глядачів), «United Center» в Чикаго (23 129), «The Palace of Auburn Hills» в

⁷ Географія спортивно-подієвого туризму. URL: <https://knowledge.allbest.ru/sport/3c0b65635a3bc68b4d>.

Оберн Хілсі (22 076), «American Airlines Center» в Далласі (20 000), «Wells Fargo Center» у Філадельфії (19 500), «Air Canada Center» в Торонто (20 500), «Staples Center» в Лос-Анджелесі (19 100), «ОАСА» в Афінах (19 250), «Zalgiris Arena» в Каунасі (15 868), «Arena Zagreb» в Загребі (16 500), «O2 World» в Берліні (16 000), «Abdi İpekçi Arena» в Стамбулі (12 270), «Mediolanum Forum» в Мілані (12 500), «Jerusalem Payis Arena» в Єрусалимі (11 600), «Arena Riga» в Ризі (11 200).

Волейбол займає вагоме місце у світовому спортивному рейтингу. Існує велика кількість різновидів гри, особливий інтерес викликають такі різновиди, як пляжний і парковий волейбол. Кількість фанатів волейболу досягає 900 мільйонів осіб. Найбільш поширений волейбол в Європі, Азії, Австралії та Америці. У змаганнях беруть участь спортсмени з понад 100 країн. Найрозвиненішим волейбол, як вид спорту, є в таких країнах, як Бразилія, Італія, Китай, Росія, США, Японія, Польща. За останнє десятиліття став особливо популярний у Росії та Східній Європі.

Щорічно проводиться Світова ліга – найпрестижніший комерційний турнір чоловічих національних волейбольних збірних, а також Світовий Гран-прі з волейболу – аналогічний турнір для жіночих національних волейбольних збірних.

Серед видів спорту, які сьогодні активно розвиваються, є пляжні спортивні ігри, найбільш популярні з яких є волейбол, гандбол і футбол (за кількістю осіб, що займаються, географією розвитку в світі та розгалуженістю системи змагань). Змагання з пляжних ігрових видів спорту проводяться не лише на пляжах, а й на сучасних стадіонах, місткістю більше 15 000 осіб, споруджених в центрах міст, що не мають виходу до моря.

За даними FIVB, середнє відвідування змагань з пляжного волейболу в Бразилії за тиждень становить 140 тис. глядачів, що свідчить про популярність і економічну вигоду таких спортивних проєктів. Сьогодні географія розвитку пляжних спортивних ігор розширюється, і вони популярні у багатьох країнах. Сучасні провідні позиції на міжнародній арені практично в усіх пляжних видах спорту належать Бразилії. Пляжний волейбол також популярний у США, Німеччині, Швейцарії, Росії та Китаї. Пляжний гандбол інтенсивно розвивається в Італії, Хорватії, Сербії, Єгипті, Іспанії; пляжний футбол – у Російській Федерації, Іспанії, Португалії, Італії та Уругваї.

Міжнародна федерація тенісу щорічно організує ряд турнірів, а так само бере безпосередню участь в організації й проведенні змагань з тенісу на олімпійських іграх і турнірах Великого шлему. Турніри Великого шлему або гранд-слем-турніри (Grand Slam tournaments) – чотири найбільші щорічні турніри у сучасному тенісі, які проводяться в Австралії (Australian Open), Великобританії (Wimbledon), Франції (French Open) та Сполучених Штатах Америки (US Open) щороку приваблюють мільйони глядачів. У всьому світі за спортом слідкує понад мільярд шанувальників⁸.

⁸ Топ-10 світових видів спорту з масовим підключенням. URL: <https://prolifecoachpa.com/uk/sports/652-top-10-world-sports-with-massive-followership-number-2-and-3-will-shock-you.html>

Фінал АТР – щорічний тенісний турнір серед чоловіків, який завершує професійний сезон. Цей турнір не має постійного місця проведення і за право його прийняти конкурує багато міст і країн. Найбільша кількість турнірів відбулось у Нью-Йорку (13), Франкфурті (6), Шанхаї (5), Лондоні (5) та Ганновері (4). По одному разу турнір проходив у таких містах, як Токіо, Париж, Барселона, Бостон, Мельбурн, Стокгольм, Х'юстон, Лісабон та Сідней. Кожен з цих фіналів відвідало понад 6 тис. глядачів. Найбільшу кількість глядачів змогли прийняти О2 Арена у Лондоні (20 000), Медісон-сквер-гарден у Нью-Йорку (18 000), Ейсер Арена у Сідней (17 500), Самміт у Х'юстоні (16 300), Qizhong City Arena у Шанхаї (15 000), та Бостон-гарден у Бостоні (14 900).

Також проводяться Кубок Девіса (найбільші міжнародні командні змагання в чоловічому тенісі), Кубок Федерації (жіночі змагання, аналог Кубку Девіса) та Кубок Гопмана (змагання національних збірних для змішаних пар).

Легка атлетика – олімпійський вид спорту, який об'єднує спортивні дисципліни, що включають змагання з бігу, стрибків, метань та спортивної ходьби. Найголовнішим легкоатлетичним змаганням є Чемпіонат світу з легкої атлетики, що включає змагання з бігових та технічних дисциплін на стадіоні, марафонський біг та спортивну ходьбу. Інші найбільш престижні змагання включають, наприклад, Чемпіонат світу з легкої атлетики в приміщенні, Чемпіонат світу з напівмарафону та змагання серії «Діамантова ліга».

Перший чемпіонат світу з легкої атлетики був проведений в 1983 році в Гельсінкі. Після цього змагання проводились ще 16 разів. Їх приймали міста Рим (Олімпійський стадіон, місткістю 72 700 глядачів), Токіо (Національний стадіон, 56 000), Штутгарт (Мерседес-Бенц Арена, 60 441), Гетеборг (Уллеві, 43 000), Афіни (Олімпійський стадіон, 71 030), Севілья (Олімпійський стадіон, 57 619), Едмонтон (Стадіон Співдружності, 56 302), Сен-Дені (Стад-де-Франс, 81 338), Гельсінкі (Олімпійський стадіон, 37 500), Осака (Нагаї, 50 000), Берлін (Олімпійський стадіон, 74 244), Тегу (Тегу, 68 014), Москва (Лужники, 86 000), Пекін (Національний стадіон, 80 000), Лондон (Олімпійський стадіон, 80 000), Доха (Халіфа, 48 000)⁹. Також кожного року проводиться Чемпіонат світу з легкої атлетики в приміщенні. Перші змагання з такою назвою були проведені у 1987 р. у американському місті Індіанаполісі на арені Гузер Доум, яка могла вмістити 60 127 глядачів. В подальшому такі турніри відбувалися на значно менших спортивних аренах, які могли вмістити менше 20 000 глядачів. Винятком стали лише Роджерс-Центр в Канаді (49 282 глядачів) та Олімпійський в Москві (35 000 глядачів). Діамантова ліга – легкоатлетичні змагання, засновані у 2010 р. Серія стартів в рамках Діамантової ліги складається з 14 етапів, які відбуваються на традиційних європейських аренах, а також в США, Китаї та Катарі.

Досить популярними змаганнями є автоперегони, серед яких варто виділити Формулу-1, змагання якої відбуваються в Іспанії, Англії, Монако,

⁹ Чемпіонат світу з легкої атлетики. URL: <https://uk.wikipedia.org>.

Німеччині, Угорщині, Італії, Бельгії, Франції, Сан-Маріно, Австрії, Малайзії, Китаї, Бахреїні, Сінгапурі, Японії, Південній Кореї, Індії, Об'єднаних Арабських Еміратах. Чемпіонат світу у класі «Формула-1» відбувається щороку і складається з Гран-прі, або етапів, які проводяться на спеціально побудованих трасах, або підготовлених вулицях міста. Формула-1 має глобальну телевізійну аудиторію близько 527 млн глядачів, що робить цей спорт одним із найпопулярніших міжнародних змагань у світі.

Також не можна не згадати автогонки NASCAR у США, Чемпіонат світу з автоперегонів на витривалість (WEC), гонки DTM в Німеччині, міжнародну серію гонок Touring Car Racing (TCR) Чемпіонат світу з ралі WRC, гонки формула-E, ралі Дакар у Південній Америці.

В острівних та прибережних країнах проводиться велика кількість регат, які щорічно приваблюють велику кількість туристів. Найпрестижнішими і найвідомішими регатами світу є: Rolex Fastnet Race (Великобританія), Rolex Sydney Hobart Yacht Race (Австралія), Rolex Middle Sea Race (Мальта), Copa del Rey (Іспанія), Giraglia Rolex Cup (Франція-Італія), Les Voiles de St. Tropez (Франція), Cowes Week (Великобританія), PalmaVela (Іспанія), Newport Bermuda Race (США), RORC Caribbean 600 (Карибські острови).

Найзнаменитіші багатетапні гранд-тури з'явилися на початку ХХ століття в Європі і з того часу проводилися практично щорічно. Наймасштабнішою і найпрестижнішою велогонка в світі є «Le Tour de France». Крім того дуже популярними гонками також є «Girod' Italia», «Vuelatcyclista a España», Світовий тур UCI, Континентальні тури UCI.

Серед зимових видів спорту, на які полюбляють приїжджати туристи, варто відзначити біатлон. Чемпіонат світу з біатлону – головне щорічне змагання біатлоністів, що проводиться під егідою Міжнародного союзу біатлоністів. Кубок світу з біатлону – серія біатлонних змагань найвищого рівня, об'єднаних в єдиний турнір у рамках одного сезону, що триває як правило протягом листопада-березня. Базою при проведенні кожного біатлонного старту є стадіон і лижна траса (лижероллерна для літніх змагань). Основними структурними одиницями стадіону є: трибуни, зона старту, зона фінішу, стрільбище. Окрім цього стадіон включає в себе розташування команд, місце для роботи сервісних бригад, коментаторські позиції, прес-центр та інші службові приміщення, а також все необхідне обладнання та техніку для підготовки траси. Етапи кубка світу традиційно приймають такі біатлонні ацени: Поклюка (Словенія), Нове-Место-на-Мораві (Чехія), Холменколен (Норвегія), Аннесі/Ле Гран-Борнан (Франція), Антхольц-Антерсельва (Італія), Хохвільцен (Австрія), Остерсунд (Швеція), Рупольдинг та Оберхоф (Німеччина), Кенмор (Канада), Контіолахті (Фінляндія), Преск-Айл (США).

Головна відмінність Поклюки від інших місць проведення змагань полягає в тому, що це не населений пункт, а гірське плато в північно-західній частині Словенії. Офіційна назва біатлонного стадіону – «Sportni center Triglav Pokljuka» (словен.). Він може вмістити близько 12 000 вболівальників. Біатлонна траса в Поклюці вважається однією із найсучасніших і цікавих для глядачів в Європі.

Етап в Нове Место відносно «молодий», оскільки тривалий час це містечко асоціювалося з турніром «Золота лижня», а також етапами Кубка світу з лижних гонок. Проте інтерес до біатлону є значно вищим, і тому було збудовано біатлонний стадіон «Vysocina Arena», який може вміщувати близько 17 000 глядачів. Щороку тут проходять великі спортивні змагання.

Етап в Аннесі відноситься до цього міста лише тому, що воно претендувало на статус столиці Зимових Олімпійських ігор 2018 року. Насправді біатлонні змагання проходять в курортному містечку Ле-Гран-Борнан. Міжнародний біатлонний стадіон «Stade International de Biathlon Sylvie Becaert» – єдиний у Франції, що має ліцензію А від Міжнародного союзу біатлоністів. Спочатку біатлонна арена була розрахована на 7500 осіб (4000 могли розміститися на центральній трибуні і 3500 – в зоні фінішу). Ще близько 2000 уболівальників могли перебувати на трасі. Оргкомітет етапу приділяє особливу увагу людям з інвалідністю. Тут була створена платформа з певним доступом, призначена для PRM (passenger with reduced mobility). У 2019 етап вдвідало більше 60 000 глядачів. Зростає успіх з боку французької публіки, в тому числі – завдяки заміні трибун на більш місткі. Тому прогнозують, що етапи Кубка світу в Аннесі/Ле-Гран-Борнані повинні побити нові рекорди відвідуваності¹⁰.

«Ostersund Ski Stadium – Swedish National Biathlon Arena» – лижний стадіон Остерсунд – змагальна арена з зимових видів спорту вищого міжнародного класу. Це траса для біатлону, катання на бігових лижах, роликах і орієнтування. Використовується цілий рік. Розташування унікальне, всього в 20 хвилинах ходьби від центру міста і в 15 хвилинах їзди від найближчого аеропорту. Місткість аудиторії: в залежності від розташування і того, як проходять траси, близько 30 000 глядачів. Постійна місткість – 6000-8000 осіб.

Рупольдінг – містечко-курорт в Хімгауських Альпах, славиться лижними трасами різної складності, високим рівнем сервісу, розвиненою інфраструктурою і для спортсменів, і для любителів. На висоті 718 м над рівнем моря розміщений стадіон «Chiemgau Arena» – одна із найсучасніших зимових спортивних арен в світі – місце проведення щорічного кубка світу з біатлону. Арена (включаючи місця біля траси) може вмістити до 30 000 глядачів. Мінімальні відстані до траси (2-3 м) і стрільбища (10 м) від глядацьких трибун – своєрідна «фірмова марка» стадіону – дуже подобається глядачам, яких тут завжди збирається дуже багато.

Етап в Оберхофі включений в серію «Золота класика» і традиційно приймає перші в новому році етапи на «Lotto Thuringen Arena Rennsteig» – біатлонному стадіоні, який знаходиться на висоті 814 м над рівнем моря. Кількість глядачів тут є однією з найвищих серед усіх етапів Кубка світу. Площа арени становить 60 тис. м² і вона має 25 000 глядацьких місць (13 000 на стадіоні і 12 000 вздовж траси). У 2010 р. вперше сумарна кількість відвідувачів за всі дні гонок етапу перевищила 100 тис. осіб і з кожним роком їх кількість

¹⁰ Біатлонні арени світу: Ансі/Ле-Гран-Борнан (Франція). URL: <https://www.biathlon.com.ua/ua/comments/9861-biatlonnie-areni-mira-ansi-le-gran-bornan-frantsiya>.

постійно збільшуються. Антхольц-Антерсельва – фактично, є місцем, в якому було започатковано Кубок світу. Поряд з Оберхофом і Рупольдингом етап Кубка світу тут проводиться на постійній основі, з самого моменту його заснування.

«Sudtiroi Arena» чудовий зимовий стадіон для проведення змагань з біатлону світового масштабу. Стадіон знаходиться на висоті 1 634 м над рівнем моря. Крім світових етапів з біатлону, тут проводяться і італійські чемпіонати з лижних видів спорту, і інші великі змагання, наприклад, змагання з маунтинбайку. Трибуна стадіону пропонує місця для близько 15 000 уболівальників. На трасі, розташованій прямо на знаменитій вулиці Хубер Альм, за захоплюючими змаганнями можуть стежити до 6 000 уболівальників. Крім стандартних місць (сидячих і стоячих) на трибунах і вздовж траси, стадіон в Антхольці має й інші пропозиції для уболівальників (тераси, луанж-зона). На стадіоні є відповідна інфраструктура для людей з інвалідністю.

Хохвільцен називають біатлонною столицею Австрії. Стадіон «HSV-Neuhofen» є одним із найстаріших, проте разом з тим і одним з найсучасніших біатлонних стадіонів. Сьогодні разом з Остерсундом він займає третє позицію за кількістю місць для уболівальників серед біатлонних арен (15 000 глядачів). Особливо їх приваблює те, що зона фінішу знаходиться прямо під трибунами і добре видно вогневий рубіж¹¹.

Біатлонний стадіон «Kontiolahden Urheilijat» (Контіолахті) розташований в 15 км на північ від Йоенсуу. Протягом десятків років, взимку і влітку, він приймає безліч заходів вищого класу, як з біатлону, так і з лижних видів спорту. Стадіон знаходиться на висоті 120 м над рівнем моря. Трибуна – 15 000 місць.

Змагання Кубка IBU частіше за інших приймають: Ідре (Швеція), Вал-Мартелло, Ріднау (Італія), Обертілліях (Австрія), Альтенберг (Німеччина), Нове Место (Чехія), От-Морьен (Франція), Отепя (Естонія), Поклюка (Словенія).

Також із зимових видів спорту дуже популярним є хокей. Найрозвиненіший цей вид спорту у Росії, Швеції, Чехії, Фінляндії, Норвегії, Словаччині, Словенії, Білорусі, Австрії, США, Канаді. Саме у цих країнах відбуваються змагання європейського та світового рівня, а отже сюди прибуває найбільше фанатів цього виду спорту.

Як правило, хокейні матчі проводяться в закритих приміщеннях, але у 2003 р. у Едмонтоні (Канада) вперше було проведено матч на свіжому повітрі, який став початком щорічної традиційної серії матчів під відкритим небом. За сімнадцять років їх відбулося 30 в рамках Зимової класики, Стадіонної серії, Класики спадщини та Класики сторіччя (присвячена 100-річчю НХЛ), а глядачі встановлювали рекорд відвідуваності на багатьох аренах. Найвідвідуванішими хокейними матчами на свіжому повітрі були: Піттсбург–Вашингтон (стадіон «Хайнц-Філд», 68 111 глядачів), Філадельфія–Піттсбург (стадіон «Лінкольн Файненшел Філд», 69 620 глядачів), Сан-Хосе–Лос-Анджелес (стадіон «Лівайс

¹¹ Біатлонні арени світу: Хохвільцен (Австрія). URL: <https://www.biathlon.com.ua/ua/comments/9776-biatlonnie-areni-mira-hohfilytsen-avstriya>.

Стедіум», 70 205 глядачів), Баффало–Піттсбург (стадіон «Ейч-Ес-Бі-Сі-арена», 71 217 глядачів), Чикаго–Бостон (стадіон «Нотр Дам», 76 126 глядачів), Даллас–Нешвілл (стадіон «Коттон Боул», 85 630 глядачів)¹².

Досить популярними сьогодні стають і різноманітні марафони. Так, до відомої серії марафонів World Marathon Majors входить шість серій – Берлінський, Токійський, Бостонський, Лондонський, Чиказький і Нью-Йоркський марафони. Щороку в марафонах беруть участь тисячі людей, а кількість трас і маршрутів постійно зростає.

Не можна не згадати про національні ігри, які популярні в окремих регіонах світу. Так, національною грою американців є бейсбол, який збирає велику кількість вболівальників на іграх в США, Японії, Канаді та на Кубі. Також дуже популярним є американський футбол, який з 60-х років став найпопулярнішим спортом у США.

Гельський футбол – це національний вид спорту ірландців – суміш футболу, баскетболу і регбі. Вважається, що гельський футбол – це один із найдавніших видів спорту, у який досі грають. На Всеірландський футбольний фінал у вересні-жовтні 2016 року у Дубліні прийшло понад 82 тисячі глядачів.

Ще одним традиційним ірландським видом спорту є герлінг. У нього грають не лише в Ірландії, а й у інших країнах, де проживає багато ірландців: Новій Зеландії, ПАР, Аргентині. На фінальні поєдинки з герлінгу приходять подивитись понад 80 тисяч глядачів.

Популярними серед частини країн є такі види спорту як хокей на траві (Німеччина, Іспанія, Нідерланди, Індія, Аргентина), фехтування (Франція, Італія, Китай), кінний спорт (Німеччина, Нідерланди, Аргентина), гандбол (Франція, Ісландія, Іспанія), водне поло (Угорщина, Нідерланди, Росія), сумо (Японія), кінно-спортивна боротьба кокпар (Казахстан), гонки на собачих упряжках «Айдітарод» (США), крикет (Індія, Пакистан, Великобританія, ПАР, Австралія), лакрос (Канада), сепактакрау (Таїланд, Малайзія, Індонезія, Сінгапур, В'єтнам, Філіпіни), каббаді (Індія, Пакистан, Іран, Бангладеш). Вони також мають прихильників, але не так багато, через розвиненість лише у невеликій кількості країн¹.

Останнім часом дуже популярними стають незвичайні, навіть дивні види спорту. Вони не входять до міжнародних, але на них прибуває багато туристів. Серед них можна назвати такі: метання мобільних телефонів, стрільба горохом, боротьба на пальцях ніг, або тоурестлінг, брудний футбол, екстремальне прасування, плавання в болоті, переслідування сиру, забіг з дружинами, підводний хокей.

У сучасному світі склалася ціла індустрія спортивно-подієвого туризму. Перелік спортивних подій в світі є дуже великим і надає широкий вибір для любителів різних видів спорту. До проведення таких заходів зазвичай існує ряд вимог, тому має бути розроблена чітка стратегія в проведенні події, при цьому враховується час та місце проведення, і детальний аналіз споживачів послуги.

¹² Найвідвідуваніші матчі НХЛ під відкритим небом. URL: <https://ua.tribuna.com/tribuna/blogs/europeanhockey/2891208.html>